

Kulttuurien kirjavuus muuttaa myös hautajaisia

Hautajaistoimitus on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana papin näkökulmasta melko paljon. Saattoväki on vähentynyt, ja vainajan sekä omaisten kulttuuriset taustat ovat yhä kirjavampia.

– Myös kuolevan ja kuoleman kohtaaminen on tullut etäisemmäksi, toteaa rovasti **Petri Karttunen**, joka toimi Joensuun kirkkoherrana 24 vuotta ja seurakuntapappina lähes 40 vuotta. Hän puhui Kuolema-symposiumin toisena päivänä Joensuun kampuksella aiheesta ”Arkun edellä ja jäljessä, pappina kuolemaa käsittelemässä.”

Karttunen on osallistunut kirkolliskokouksessa Kirkon toimitusten kirjan uudistamiseen, ja hän on ohjannut uusia pappeja toimituskäytäntöihin sekä pohtinut hautauspuheiden luonnetta teologian opiskelijoille pitämillään saarnakursseilla.

– Oman kokemukseni mukaan hautaan siunaaminen on jumalanpalvelusten ohella sellainen tapahtuma, jossa tuntee olevansa viran ytimessä.

Yhä vähemmän saattoväkeä

Karttunen kertoo hautajaisten muutoksista hänen pitkän pappisuransa aikana.

– Viime aikoina on käynyt yhä useammin niin, että olen pappina mukana kantamassa arkkua esimerkiksi muun kirkon henkilökunnan kanssa, kun saattoväessä ei ole tarpeeksi kantajia.

Jos vielä 1980-luvulla saattoväkeä oli suomalaisissa hautajaisissa noin 50, on määrä laskenut nyt noin kahteenkymmeneen.

– Tähän on useita syitä. Ensinnäkin ihmisten elinikä on pidentynyt, jolloin sosiaaliset verkostot ehtivät iän myötä pienentyä. Lisäksi lisääntynyt muuttoliike harventaa sosiaalisia verkostojamme. Yksi syy on myös kulttuurimme yksityistyminen – kuolema koetaan sen verran intiiminä tapahtumana, että hautajaisiinkin halutaan mukaan vain lähipiiri.

Toinen viime vuosikymmeninä tapahtunut muutos on erilaisten kulttuurien lisääntyminen Suomessa.

– Toki esimerkiksi täällä itäraajalla on totuttu aina luovimaan ekumeenisessa ilmapiirissä luterilaisen ja ortodoksiuskonnon vaikutuspiirissä, mutta viime aikoina kulttuurit ja taustat ovat vaihtelevampia. Sen myötä myös vainajan ja hänen läheistensä usko sekä suhde kirkkoon ja sen perinteisiin vaihtelee.

Karttunen korostaa, että toimitukseen valmistautuessa papin on oleellista tietää, millainen saattoväki hautajaisissa on läsnä.

– Pappina kannustan joka tapauksessa omaisia olemaan kuolevan rinnalla mahdollisuuksien mukaan, jos kuolema on esimerkiksi sairauden takia ennustettavissa. Olen myös huomannut, että läheisille on tärkeää kohdata vainaja myös kuoleman jälkeen. Ennen arkku saattoi olla hautajaisissa auki koko siunaamisen ajan, nykyisin taas on mahdollista, etteivät omaiset näe vainajaa kuolleen ollenkaan.

Karttunen kuitenkin korostaa saattohoidon sairaaloissa olevan nykyisin laadukasta, ja hän kiittelee ammattiryhmien välisen yhteistyön kasvaneen sillä saralla.

Sielunhoitajan tehtävä

Muistotilaisuudessa papin tehtävänä on Karttusen mukaan tukea omaisia, rohkaista muistelemaan vainajaa ja tarvittaessa rukoilemaan yhdessä. Yksinkertaisesti sanottuna papilla on muistotilaisuudessa sielunhoitajan rooli.

– Joskus täällä Joensuun suunnalla pidetyt hautajaiset muuttuvat osin hauskaksikin tilaisuudeksi, kun vainajan muistelussa päästään vauhtiin.

Karttunen muistuttaa, että myös lapset ja nuoret on huomioitava hautajaisissa eikä heitä saisi jättää yksin ulkopuolelle. Vaikka kuolemaan liittyviä asioita ei itsekään osaisi täysin selittää, olisi hyvä yrittää vastata lasten kysymyksiin.

– On tilanteita, joissa lapset on jätetty hautajaisten ajaksi kotiin ja myöhemmin on huomattu, että ulkopuolelle jättäminen on aiheuttanut suuremmat traumat kuin se, että lapset olisi osallistettu tapahtumaan.

Lopuksi Karttunen sivuaa aihetta henkilökohtaisella tasolla; miltä papista tuntuu siunata hautaan oma läheinen. Karttusen mukaan papin on aihetta miettiä, jaksako tilanteessa hoitaa papille kuuluvat tehtävät vai kannattaisiko mukaan tilaisuuteen pyytää esimerkiksi tuttu kollega.

– Papille oman läheisen hautajaiset ovat joka tapauksessa aina hyvä muistutus siitä, mitä tunteita saattoväki käy jokaisissa hautajaisissa läpi.